

Dějiny civilizace II

město

literatura

- Flodr, M. 2001: Brněnské městské právo. Brno.
- Hoffmann, F. 1992: České město ve středověku. Praha.
- Hoffmann, F. 2009: Středověké město v Čechách a na Moravě. Praha.
- Kejř, J. 1998: Vznik městského zřízení v českých zemích. Praha.
- Le Goff, J. – Schmitt J.-C. 1999: Encyklopedie středověku. Praha.

„Městský vzduch osvobozuje“

středověké město x antické město

- zřetelně více obchodní a řemeslnické centrum
- jasnější oddělení od okolních vesnic
- jediné centrum – kostel, katedrála (v antice fórum, chrámy, cirky, divadla, stadiony, lázně)
- fórum – změna na tržiště
- mrtví pochováváni ve městě (antika podél výpadových cest) – „urbanizace“ mrtvých – rozšíření funkce hřbitova: tržiště, místo oslav a společenských kontaktů

ekonomické podmínky vzniku měst

- komercializace zemědělských přebytků
- nárůst množství surovin pro řemeslníky (vlna, suroviny pro výrobu barev, kůže, železo) - rozvoj městských řemesel
- vznik trhů a tržišť pro lokální i dálkový obchod
- rozvoj peněžní ekonomiky (ražba mincí, profesionalizace směnárníků – přeměna v bankéře)

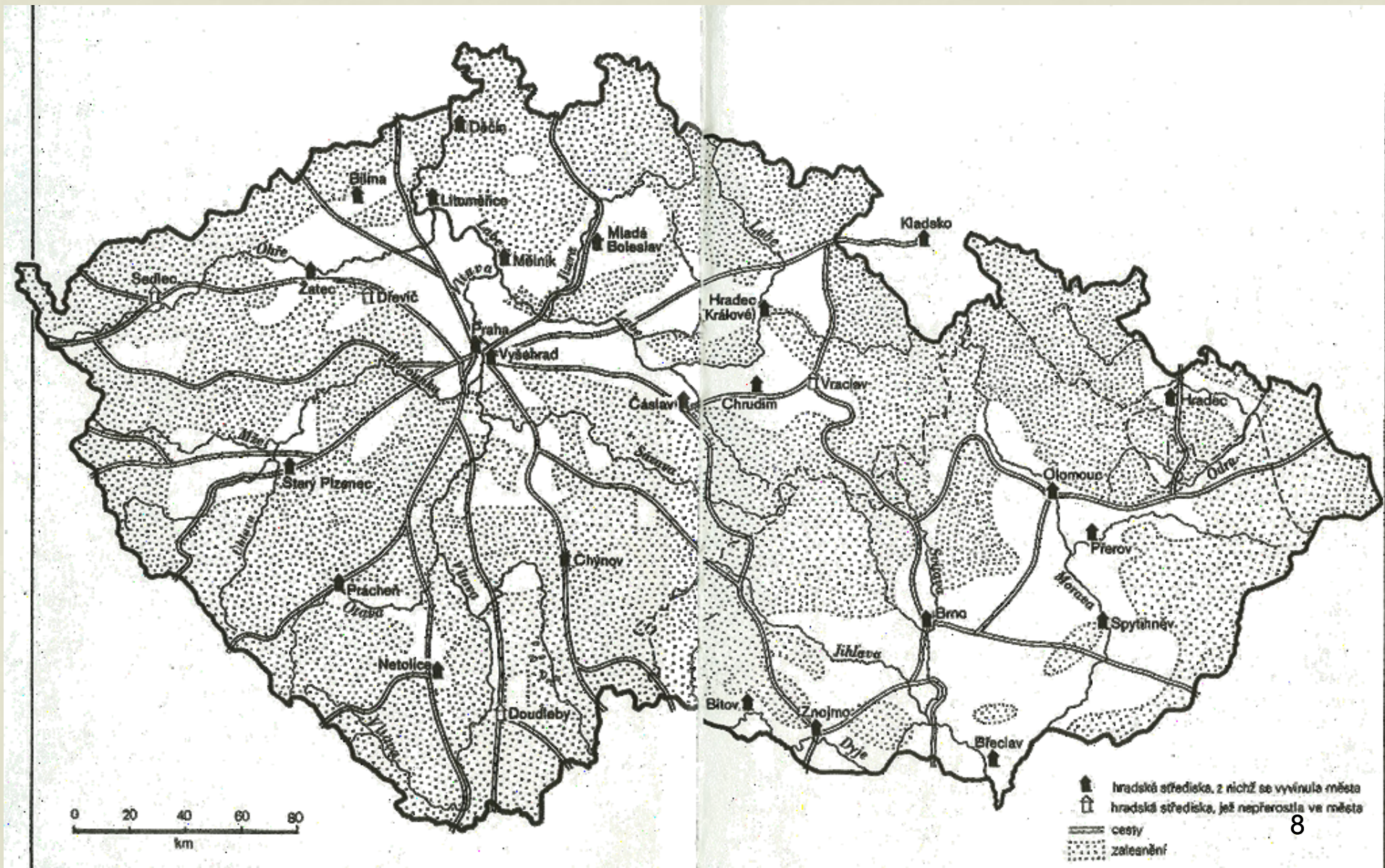
geneze středověkého města

- rozvoj ekonomiky
- dělba práce
- rozvoj peněžního hospodářství
- nastolení jistého rovnostářského řádu
- vytváření nových institucí
- městská práva

Podmínky vzniku městského zřízení u nás

- rozvoj hospodářství
- stabilizovaný stát se základní plošnou správou a silnou centrální panovnickou mocí
- ochrana měst ze strany panovníka
- způsobilost právního řádu přizpůsobit se dynamickým proměnám

hradská střediska do první poloviny 13. století

zakládání měst

■ město

- hlavní
- sídelní
- horní
- lázeňské

■ královské (věnné)

■ poddanské

- církevní
  - biskupské
  - klášterní
- šlechtické
- komorní

funkce

- ekonomická
- geografická
- stavební
- vojenská
- sociální
- politická
- právní
- kulturní

městský půdorys

■ rostlý

■ plánovitý

■ pravidelný pravoúhlý

- s ústředním náměstím
- s dominantní ulicí

- žebrový
- žebříkový
- návesní

■ pravidelný narušený

■ smíšený rostlý a plánovitý

■ nepravidelný

lokátor

we dorff besizen von w
 mac des dorfes herre wol
 recht an deme gute. allen
 gute nicht geboren. kem
 in gegeben noch si selbe
 lantes nichtere sin recht
 sin gewette mitte gemu
 ten mügen. **K**em vzt
 is phlich in deme dorff
 nach irne sunderlichen
 weu nach gememene l

Sachsenspiegel

město

- samospráva
  - rychtář
  - městská rada
  - purkmistr
- právo trhu
- opevnění

- měšťané
- obyvatelé
- hosté
- Židé
- okrajové skupiny

v písemných pramenech

- villa
- vicus
- locus
- burgus
- oppidum
- urbs
- municipium
- forum
- civitas
  - biskupské sídlo
  - hrad nebo hradecký obvod
  - město

samospráva

- rychtář
- městská rada
  - přísežní
- purkmistr
  - městská kancelář
    - notář
    - písař
- městská škola

měšťan

v písemných pramenech

- roční pobyt ve městě
- dům ve městě
- manželský původ
- záruka
- poplatek
- osobní svoboda
- způsobilost dědit a odkazovat
- civis
- burgensis
- habitator
- incola
- urbanus
- oppidanus
- civitatensis
- locanus
- homo

městský soud

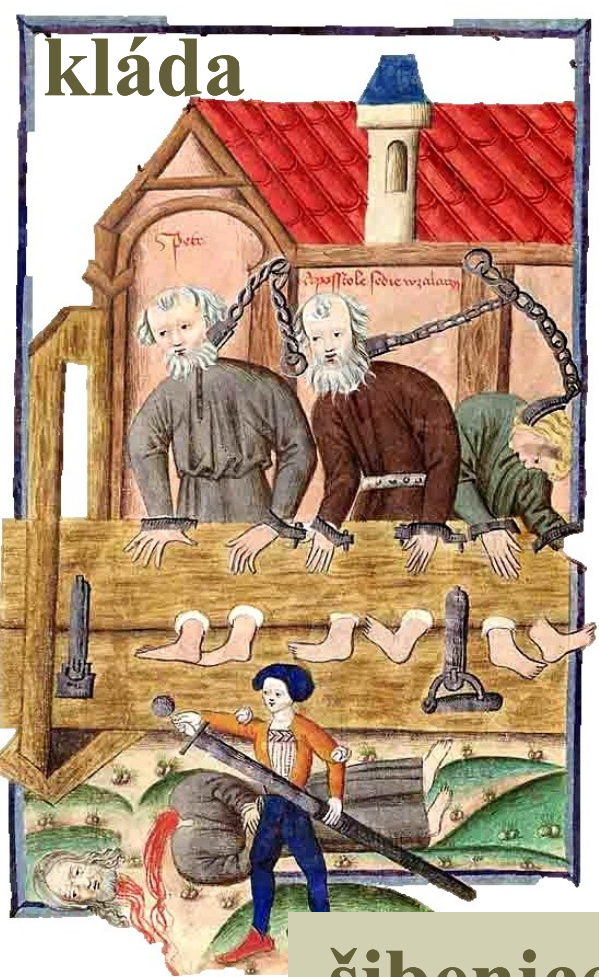
- každodenní
- zahájený
  - posudky (vedlejší soudy)
- mimořádný

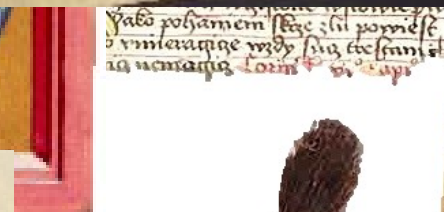
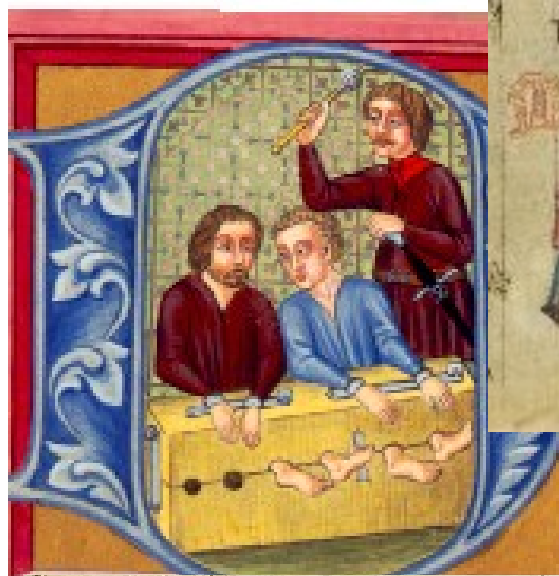
- soukromé
  - obligační
  - rodinné
  - dědické
- procesní
  - pŕuhon
  - pŕísaha
  - svĕdectví
  - ordály, souboje
- trestní
  - presumpce viny
  - trest = odplata

kláda

šibenice

Si vis ergo reverti ad te
parave nunc tibi
scania...
16

pranyř

stavební vývoj města

